

УДК 378.147.111

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ КНИЖОК ШРИФТОМ БРАЙЛЯ З АУДІОСУПРОВОДЖЕННЯМ

Чеботарьова М.Р., студент, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Сушкова А.С., студент, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Сільченко В.В., дизайнер, видавництво «Точка»

Чеботарьова І.Б., старший викладач, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Анотація. *Наведено основні тенденції розвитку книговидавництва інклюзивної літератури. Розглянуто приклад дитячого видання книги шрифтом Брайля, яка виготовлена цифровим друком з використанням спеціалізованого принтера та спеціального програмного забезпечення. Розроблена книга відрізняється від попередніх аудіододатком – аудіоверсією книги, яка може бути завантажена по QR-коду на будь-який пристрій.*

Ключові слова: ШРИФТ БРАЙЛЯ, АУДІОДОДАТОК, ЦИФРОВИЙ ДРУК, QR-КОД.

Щорічно у всьому світі видають тисячі книг шрифтом Брайля, але лише мала їх частина виходить в Україні. Це пояснюється, впершу чергу, нестачею коштів. Вартість друку однієї книги стартує від чотирьохсот гривень і може доходити до тисячі. Тиражі в Україні зазвичай не перевищують 300 примірників. Тому на сьогодні такі книжки виготовляють цифровим друком зазвичай за підтримки різних благодійних фондів.

Показовим прикладом є харківська друкарня «Мадрид», яка заручилася допомогою меценатів і завдяки спільним зусиллям вдалося зібрати кошти на Брайлівський принтер Ederest-D V5 – Index Braille. Це одне з небагатьох видавництв не тільки в Харкові, але і в Україні, яке крім звичайних книг видає літературу шрифтом Брайля. Вони не тільки випускають традиційні книжки для читання слабоворими, але й книги з аудіосупроводженням.

З початком повсюдної комп'ютеризації у друкованих книгах з'явилися альтернативи – наприклад, аудіокниги, мовні синтезатори і інтерактивні книги формату DAISY – теж аудіо, але з можливістю пошуку в тексті. Однак тифлопедагоги і активісти в один голос стверджують: повністю замінити друковану книгу не може ніщо. Дитина, яка не читає шрифтом Брайля, не зможе навчитися їм писати, і навіть дорослі без практики втрачають навик. Крім того, не варто забувати про сліпоглухонімих людей: для них рельєфно-точкове лист – в принципі єдине джерело інформації і спілкування з навколишнім світом.

За різними оцінками, в Україні сьогодні живе від 80 до 100 тисяч людей з порушеннями зору, з них близько 10 тисяч – діти. Тому розробка книжок шрифтом Брайля, які дозволяють не тільки читати, але й слухати їх це дуже потрібна справа.

На рисунку 1. представлений приклад однієї з таких книжок – «Квасько та Кватруся». Розроблена книга відрізняється від попередніх аудіододатком – аудіоверсією книги, яка може бути завантажена по QR-коду на будь-який пристрій

(комп'ютер, телефон).

Мета випуску даної книги – забезпечити дітям з вадами зору можливість розвиватись, пізнаючи нові літературно-художні видання, не тільки читаючи, а й прослуховуючи аудіо-додаток казки «Квасько та Кватруся», та допомогти їм почувати себе як звичайні дітлахи.

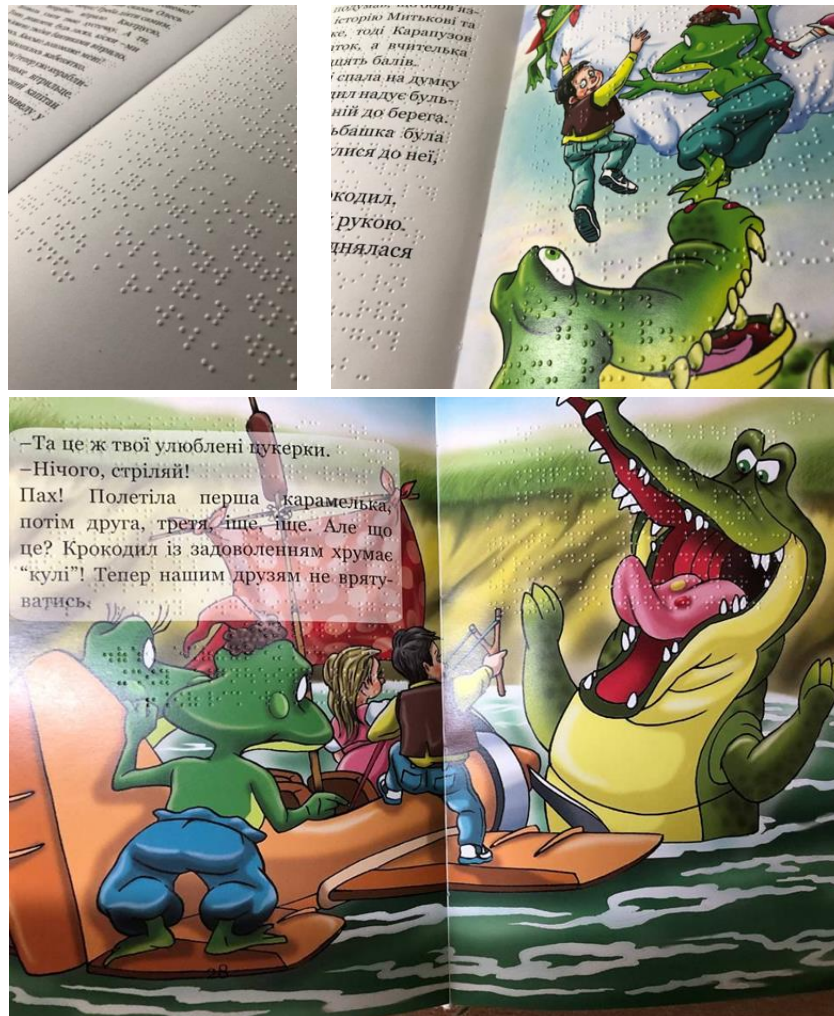

Рисунок 1 – Приклад сторінок книги

Ще однією особливістю цієї книги є те, що вона містить велику кількість ілюстрацій. Тобто вона може бути корисна також для дітей, які мають слабкий зір. Книжка має авторські ілюстрації художника Віталія Гринченка. Ілюстраціям. Обкладинка та сторінки були розроблені в векторному редакторі. Для більшої зручності, людям з вадами зору, фон було обрано білим, щоб контрастні малюнки чітко виділялися.

Для виготовлення дитячого видання було використано два типи друкарського обладнання: спеціалізований принтер (для друкування сторінок шрифтом Брайля) та цифрову друкарську машину (для друку звичайних сторінок з текстом та графічними зображеннями).

Оригінал-макет видання було оброблено в програмному забезпеченні Duxbury Braille Translator (DBT). Це спеціалізоване програмне забезпечення двонаправленого

перекладу з графічним інтерфейсом користувача для конвертації звичайного тексту в шрифт Брайля. DBT – це потужний текстовий редактор, за допомогою якого можна підготувати будь-який документ до друку за Брайлем на кількох десятках мов, в найрізноманітніших кодуваннях.

Для створення аудіоверсії книги було використано FL Studio - програмне забезпечення для запису та обробки аудіо. Це професійна програма для створення музичних композицій, за допомогою якого також можна захоплювати голос з мікрофона.

Аудіофайл розміщено в хмарному сховищі видавництва. Доступ до нього відривається безкоштовно власнику книги.

Розповсюдження продукції буде проходити в спеціалізованих школах для дітей зі слабим зором та деяких книжкових магазинах.

Також декілька примірників представлені в спеціалізованій приватній бібліотеці, яку в 2020 році відкрили в Харкові. В ній можна ознайомитись з книгою та зробити заказ на покупку.

Підводячи підсумок, можна впевнено сказати, що наведений приклад зробленої роботи показує як можна вдало поєднати різні технології (поліграфічні та інформаційні) для отримання якісного та цікавого продукту, який буде приносити користь та задоволення споживачам.

Література.

1. Книги шрифтом Брайля в Україні. <https://prostranstvo.media/shrift-brajlja-istorija-sozdaniya-ispolzovanie-v-ukraine/>.
2. Програмне забезпечення для конвертації тексту у Брайль. Duxbury Braille Translator. <https://invacenter.ru/programmnoe-obespechenie-dlya-konvertirovaniya-teksta-v-brayl-duxbury-braille-translator/>.
3. Grecenko A.V., Shebotareva I.B. (2019). Inklusivnye izdaniya: problemy i uspekhi na rynke Ukrainy. *PRINT, MULTIMEDIA & WEB: матеріали Молодіжної школи-семінару IV Міжнародної науково-технічної конференції (14-17 травня 2019 р.)*. – Харків: ТОВ «Друкарня Мадрид», 2019. – Т. 2. – С. 68-70.
4. Дурняк, Б.В., Ткаченко, В.П., & Чеботарьова, І.Б. (2011). *Стандарти в поліграфії та видавничій справі: довідник*. Львів: Вид-во Укр. акад. друкарства.
5. Chebotarova, M., Silchenko, V., & Chebotarova, I. (2020). Publishing books in Braille in Ukraine: problems and achievements. *PRINT, MULTIMEDIA & WEB: матеріали Молодіжної школи-семінару V Міжнародної науково-технічної конференції (3 листопада 2020)*. Харків: ТОВ «Друкарня Мадрид», 2020. – Т. 2. – С. 124-127.
6. Deineko, Zh., Kraievska, N., & Lyashenko, V. (2022). QR Code as an Element of Educational Activity. *International Journal of Academic Information Systems Research (IJASIR)*, 6(4), 26-31.
7. Biziuk, A., Tkachenko, V., & Vovk, A. (2017). Development of methods and models of complex of security technologies for printing products. *Технологический аудит и резервы производства*, 3(2 (35)), 33-40.